

1

Kunt u cijfermatig uitsplitsen hoe de verschillen tussen de ramingen van EMU-saldo en de EMU-schuld tussen het CEP en de Aprilnotificatie van het ministerie van Financiën verklaard kunnen worden? Is een dergelijke uitsplitsing tussen CPB en Financiën ook te maken voor het geraamde saldo en schuld voor 2024?

Antwoord

De stand van het EMU-saldo en de EMU-schuld voor 2022 van het CEP betreft een raming, omdat tijdens het opstellen van de raming nog niet alle realisaties over 2022 beschikbaar waren. De raming van het saldo en de schuld voor 2022 wijkt af van de Aprilnotificatie van het ministerie van Financiën, waarin de cijfers zijn gebaseerd op de recent uitgekomen realisaties van het CBS. Het verschil is met name te verklaren door de bij het CBS hoger gerealiseerde inkomsten uit vermogen (waartoe ook gasbaten worden gerekend) dan geraamd (ca. 4,5 miljard euro) en door hogere loon- en inkomstenbelasting (ca. 2,2 miljard euro). Voor 2024 is een dergelijke uitsplitsing niet te maken omdat de raming van het saldo en de schuld voor dat jaar niet is opgenomen in de Aprilnotificatie.

2

Wat is de raming van de omvang van de nominale zorgpremie (totaal en per persoon) in 2024, 2025, 2026 en 2027?

Antwoord

Zie de tabel hieronder voor de raming van het percentage van de inkomensafhankelijke bijdrage en de nominale zorgpremie per volwassen persoon.

Tabel Raming van de inkomensafhankelijke bijdrage en de nominale zorgpremie

	2023	2024	2025	2026	2027
	%				
Inkomensafhankelijke Zvw-premie	6,68	6,47	6,58	6,64	6,64
	euro per persoon				
Nominale zorgpremie per volwassene	1657	1788	1921	2023	2100

Bron: elektronische bijlage Centraal Economisch Plan 2023, tabblad "bijlage_16_CEP23", <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/verzamelde-bijlagen-cep2023-9maart2023.xlsx>

Tabel Raming van de totale nominale zorgpremieopbrengst

	2023	2024	2025	2026	2027
	mld euro				
Nominale zorgpremieopbrengst	23,9	26,0	28,2	29,9	31,2

3

Kunt u per maatregel een inschatting geven van een sleuteltabel in effect op armoede, kinderarmoede en collectieve lasten/uitgaven in 2024 van de volgende maatregelen: verhogen zorgtoeslag (per €100/jr), verhogen huurtoeslag (per €100/jr), verhogen kindgebonden budget (per €100/jr), verlagen box 1-basistarief (per 0,1 procentpunt), continueren van het prijsplafond, kinderbijslag (per €100/jr), gekoppelde verhoging van het wettelijk minimumloon (WML) (per procentpunt), verhogen belastingvermindering energiebelasting (per €100/jr) en het verlagen btw op groente en fruit naar 0 procent?

Antwoord

Het CPB heeft voor het CEP geen separate berekeningen gemaakt van het effect van bovengenoemde beleidsmaatregelen op armoede, kinderarmoede en collectieve lasten.

4

Op welke manier worden maatregelen die huishoudens met lage inkomens in natura ondersteunen meegenomen in de raming van de armoedecijfers (zoals bijles, laptops/telefoons, sport- of ov-abonnementen)?

Antwoord

Maatregelen in natura worden niet meegenomen in de armoederaming. Zie <https://www.cpb.nl/ramingsmethodiek-armoederaming> voor een uitgebreide beschrijving van de ramingsmethodiek en wat daarin wel en niet wordt meegenomen.

5

Kunt u aangeven welke aannames precies zitten onder de armoedecijfers, zowel voor volwassenen als voor kinderen? Kunt u onderbouwen waar de afwijking zit ten opzichten van eerdere ramingen van het CPB over de armoedecijfers (MEV en december) en dit toelichten?

Antwoord

In de armoederaming wordt het besteedbaar huishoudinkomen vergeleken met de armoedegrens. Wanneer een huishouden een inkomen heeft dat beneden de armoedegrens valt, noemt het CPB dat huishouden arm. De armoedegrens die het CPB hanteert, is het niet-veel-maar-toereikendcriterium van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Zie <https://www.cpb.nl/ramingsmethodiek-armoederaming> voor een uitgebreide omschrijving van de ramingsmethodiek en de aannames die worden gedaan.

In de Scenario's energieprijzen (december 2022) is geen armoederaming opgenomen, maar een inschatting van het aantal huishoudens dat betalingsproblemen ondervindt in een aantal scenario's met verschillende energieprijzen. De MEV 2023 bevat wel een armoederaming. Er is een aantal ontwikkelingen dat het verschil tussen de armoederaming in het CEP en de MEV 2023 voor de jaren 2022 en 2023 kan verklaren:

- Het kabinet kondigde op en na Prinsjesdag nieuwe maatregelen aan om huishoudens financieel te ondersteunen: huishoudens ontvingen in de maanden november en december 2022 190 euro via de energierekening, gemeenten kregen de mogelijkheid om 500 euro van de energietoeslag voor 2023 al in 2022 uit te keren, er is voor 2023 een prijsplafond voor energiegebruik ingevoerd en het tarief van de btw op gas en elektriciteit werd 21% per 2023. Deze maatregelen waren niet in de MEV verwerkt en zijn wel in het CEP meegenomen.
- Voor zowel de koopkracht- als de armoederaming is in het CEP een andere definitie van de consumentenprijsindex (cpi) gehanteerd dan in de MEV. Met deze alternatieve cpi wordt een inschatting gemaakt van de inflatie volgens een nieuwe CBS-meetmethode die rekening houdt met zowel nieuwe als bestaande energiecontracten (zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2023/09/cbs-introduceert-nieuwe-meetmethode-energieprijzen>). Mede door deze aanpassing ligt de cpi in 2022 in het CEP lager dan in de MEV (respectievelijk 6,7% en 9,9%); in 2023 komt de cpi hoger te liggen (6,5% in het CEP en 2,6% in de MEV). Dit is van invloed op de indexatie van de armoedegrens.
- Ook ontwikkelingen in de economie beïnvloeden de armoedecijfers. Zo ligt de cao-loongroei voor bedrijven in het CEP in zowel 2022 als 2023 hoger dan in de MEV: respectievelijk 3,1% en 5,0% in het CEP versus 2,9% en 3,7% in de MEV. Dit heeft een positief effect op het besteedbaar huishoudinkomen en daarom een drukkend effect op de armoedecijfers.

6

Is de verwachting van het CPB dat de rente structureel significant hoger is dan voor 2022, dus ook na 2031?

Antwoord

De rentes in het CEP zijn gebaseerd op marktverwachtingen (futures) met betrekking tot de rentes (<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Backgrounddocument-March-2018-Forecasting-long-term-interest-rates.pdf>). De futures zijn tot en met 2031 verwerkt; voor de periode na 2031 zijn geen rentes opgenomen. Op basis van de bij het CEP verwerkte futures neemt de lange rente voor Nederland in de MLT-periode geleidelijk af en bedraagt die 2,1% in 2031.

7

Kunt u in de armoederaming Caribisch Nederland specifiek uitlichten en de ontwikkeling van armoede voor de komende jaren in Caribisch Nederland schetsen?

Antwoord

Het CPB kan de armoederaming niet toespitsen op Caribisch Nederland. De armoederaming wordt – evenals de koopkrachtraming – berekend op basis van het Inkomenspanelonderzoek (IPO) van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Hierin zijn geen gegevens van huishoudens in Caribisch Nederland beschikbaar.

8

Kunt u per maatregel aangeven wat het effect is geweest van gevoerde koopkrachtmaatregelen op de inflatie, de koopkracht, het aantal mensen in armoede en het aantal kinderen in armoede?

Antwoord

Het CPB heeft geen analyses van de effecten van individuele maatregelen gemaakt. Het CPB laat in het CEP de totale gevolgen van alle beleidsmaatregelen en economische ontwikkelingen voor de inflatie, koopkracht en armoede zien.

9

Kunt u aangeven wat de aannames zijn onder de verslechtering van het EMU-saldo in 2031 naar - 3,7 procent van het bruto binnenlands product (bbp)? Kunt u uitsplitsen welk deel van het tekort per jaar (tot 2031) ontstaat door de uitgave uit de fondsen? Kunt u aangeven wat het tekort op lange termijn doet als fondsen zijn uitgegeven? Wat doet schuld in periode na 2031, na afronding fondsen?

Antwoord

Het EMU-saldo verslechtert met de tijd (ondanks een toenemende lastenquote) met name door ontwikkelingen aan de uitgavenkant. Dit komt mede doordat de rentetarieven zijn toegenomen waardoor de rente-uitgaven jaarlijks stijgen. Daarnaast is er voor de korte termijn relatief hoge onderuitputting geraamd, die op de middellange termijn afloopt (zie hiervoor ook figuur 3.1 van het verdiepingsdocument, p. 32). Tot slot zorgt expansief begrotingsbeleid van het kabinet en de begrote middelen in de fondsen voor een verdere oploop van de uitgaven op de langere termijn, waardoor het saldo verslechtert.

De tabel geeft inzicht in de geraamde nominale uitgaven van het klimaat- en stikstoffonds als percentage van het bbp:

Tabel Geraamde nominale uitgaven klimaat- en stikstoffonds

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
	% bbp									
Geraamde uitgaven Klimaatfonds	0,0	0,1	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4
Geraamde uitgaven Stikstoffonds	0,0	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,1

Bij de raming van het CEP zijn de fondsen meegenomen in de raming van het saldo. Het geraamde saldo van 2031 geeft daarmee een indicatie van het tekort als fondsen zijn uitgegeven (t/m 2031). Het CPB heeft geen onderzoek gedaan naar het EMU-saldo en de EMU-schuld na deze periode.

10

Kunt u aangeven wat er bedoeld wordt met "dat het totale macrokader van het IZA niet bindend, omdat uitgaven onder het kader blijven"?

Antwoord

Het totale macrokader van het IZA geeft aan met hoeveel het totaal van de uitgaven van de zorgsectoren die onder de IZA-afspraken vallen, maximaal mogen stijgen volgens de IZA-afspraken. Als de uitgavenraming van het CPB lager ligt dan het totale macrokader, wordt het kader 'niet bindend' genoemd. Dit is het geval voor de eerste jaren waarvoor het IZA geldt. Zie ook de eerste alinea van blz. 42 van het Verdieping Centraal Economisch Plan 2023

https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2023-Verdieping_0.pdf.

11

Herkent u het beeld van personeelstekort in de zorg? Kunt u aangeven wat het effect het personeelstekort is op de kwaliteitsmiddelen uit het kwaliteitskader?

Antwoord

Het CPB maakt geen raming van de vraag naar en het aanbod van personeel in de zorg.

12

Kunt u aangeven in hoeverre de raming inzake de consumentenprijsindex (cpi) (daling naar drie procent in 2023 en 3,1 procent in 2024) nog realistisch is nu de nu de inflatie in januari en februari 2023 ver boven de drie procent lag?

Antwoord

Het maandelijks gepubliceerde inflatiecijfer meet de procentuele mutatie van de consumentenprijsindex van die maand ten opzichte van dezelfde maand een jaar geleden (oftewel de jaar-op-jaarmutatie van de cpi). In de loop van 2022 zijn de consumentenprijzen hard opgelopen (zie <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83131ned/line?dl=840E9>), wat een dempend effect zal hebben op de inflatie in de loop van 2023. Mede door dit 'noemereffect' was de cpi-inflatie in maart 2023 (op basis van de snelle raming van het CBS, zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/13/inflatie-in-maart-4-4-procent-bij-snelle-raming>) met 4,4% al een stuk lager dan de cpi-inflatie in januari en februari. Ter illustratie: als de prijzen in de cpi gedurende de rest van dit jaar constant blijven op het prijsniveau van maart 2023, zal het jaarcijfer van de cpi-inflatie in 2023 uitkomen op 2,6%. Daarmee acht het CPB de raming uit het CEP nog altijd realistisch.

13

Kunt u de gevolgen schetsen voor de armoede- en de koopkrachtcijfers als de inflatie één procent, twee procent, drie procent, vier procent, vijf procent, zes procent of zeven procent hoger uitvalt dan geraamd?

Antwoord

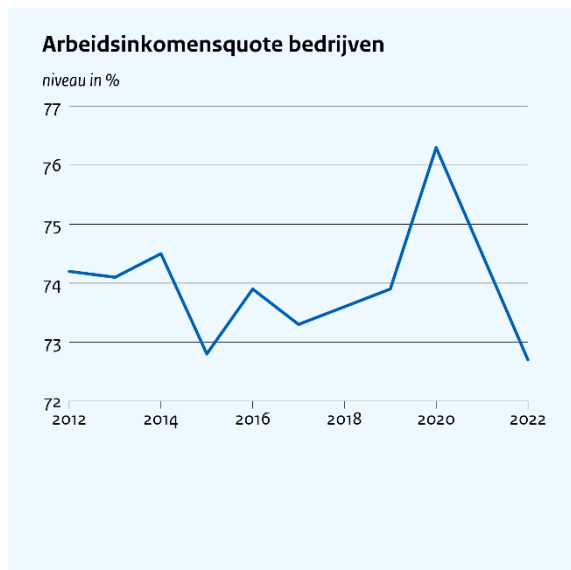
Het CPB heeft deze berekeningen niet gemaakt. Voor de armoedegrens wordt gebruikgemaakt van het niet-veel-maar-toereikendbudget van het SCP. Dit budget wordt geïndexeerd met de stijging van de consumentenprijsindex. Daarnaast wordt dit budget ook geïndexeerd met het vijfjaarsgemiddelde van de reële groei van de uitgaven aan basisbestedingen, zodat de armoedegrens een weergave blijft van de ontwikkeling in het gemiddelde uitgavenpatroon in de samenleving. Inflatie heeft echter ook invloed op die uitgaven, waardoor de doorwerking van de inflatie op de armoedecijfers niet gemakkelijk in te schatten is. De doorwerking van de inflatie op de koopkracht ligt minder complex. In het algemeen geldt dat op korte termijn een hogere inflatie bijna één-op-één doorwerkt in een lagere koopkrachtontwikkeling: één procentpunt hogere inflatie zorgt voor ongeveer voor een procentpunt lagere koopkrachtontwikkeling.

14

Hoe heeft de arbeidsinkomensquote zich over de afgelopen tien jaar ontwikkeld?

Antwoord

Het verloop van de arbeidsinkomensquote (aiq) bedrijven in de afgelopen tien jaar is te zien in onderstaande figuur en te vinden in bijlage 1 van het CEP (<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/verzamelde-bijlagen-cep2023-9maart2023.xlsx>). De aiq schommelde grofweg tussen 73 en 74,5 tot er in 2020 een duidelijke stijging te zien was. Dit had te maken met de coronacrisis en de toen gevoerde steunmaatregelen: dankzij met name de NOW bleef het looninkomen van de meeste werknemers in stand, terwijl het bbp in reële termen daalde met 3,9%. In 2022 is juist een forse daling te zien. Het CEP (hoofdstuk 3) laat zien dat dit naar verwachting vooral veroorzaakt wordt door een sterke toename van de toegevoegde waarde in de bedrijfstakken die profiteren van energieprijsstijging (delfstoffenwinning en energievoorziening).

Bron: CBS en CPB

15

Hoe gaat u voorkomen dat de armoede in 2023 en 2024 toeneemt, door het wegvallen van tijdelijk beleid?

Antwoord

Beleidsvoorstellen zijn aan het kabinet, het CPB kan deze vraag dus niet beantwoorden.

16

Houdt het niet-veel-maar-toereikend-criterium (nvmt) van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) rekening met tijdelijke koopkrachtmaatregelen?

Antwoord

Het niet-veel-maar-toereikendcriterium is een grens die in 2017 is vastgesteld en sindsdien wordt geïndexeerd aan de hand van de consumentenprijsindex (cpi; inflatie) en de reële consumptiegroei. Het tijdelijke prijsplafond voor energiegebruik in 2023 werkt via de inflatie door in de armoederaming. Op die manier beïnvloedt het prijsplafond de indexatie – en dus de hoogte – van het niet-veel-maar-toereikendcriterium.

In de armoederaming wordt het besteedbaar inkomen van huishoudens vergeleken met het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Een aantal tijdelijke koopkrachtmaatregelen heeft impact op het besteedbaar inkomen: de energietoeslag in 2022 en 2023, de verhoging van de zorgtoeslag in 2023 en de verhoging van het kindgebonden budget in 2023. Deze maatregelen vinden dus via het besteedbaar inkomen hun weerslag in de armoederaming.

17

Welke concrete maatregelen gaat u nemen om de armoede in Nederland structureel te verminderen?

Antwoord

Beleidsvoorstellen zijn aan het kabinet, het CPB kan deze vraag dus niet beantwoorden.

18

Welke concrete maatregelen gaat u nemen om eerste levensbehoeften (zoals bijvoorbeeld voedingsmiddelen, energie, huisvesting en gezondheidszorg) betaalbaarder te maken?

Antwoord

Beleidsvoorstellen zijn aan het kabinet, het CPB kan deze vraag dus niet beantwoorden.

19

Kunt u personen die leven onder de armoedegrens nader uitsplitsen naar uitkeringsgerechtigden, werkenden en gepensioneerden, huishoudsamenstelling en migratieachtergrond?

Antwoord

Het CPB heeft enkele van deze uitsplitsingen gemaakt op huishoudniveau, de overige uitsplitsingen zijn niet beschikbaar. In onderstaande tabel wordt het aantal huishoudens onder de armoedegrens in deze groepen voor 2021 t/m 2024 vermeld. De uitsplitsing naar inkomensbron is gebaseerd op de hoogste inkomensbron van het huishouden.

Tabel Aantal huishoudens in armoede per primaire inkomensbron

	2021	2022	2023	2024
Werkenden	185.000	180.000	180.000	190.000
Uitkeringsgerechtigden	245.000	125.000	145.000	285.000
Gepensioneerden	75.000	65.000	75.000	80.000

* Aantallen op 5000 afgerond

20

Is het stijgende migratiesaldo van invloed op de toename van armoede in Nederland? Kunt u uw antwoord nader toelichten?

Antwoord

Het CPB heeft geen berekeningen gemaakt van het effect van het migratiesaldo op armoede in Nederland.

21

Kunt u gemotiveerd aangeven of er een verband is tussen de gestegen collectievelastendruk (over de afgelopen tien jaar) en de gestegen armoede in Nederland?

Antwoord

Het CPB heeft geen analyse gemaakt van de relatie tussen de collectievelastendruk en armoede in de afgelopen tien jaar.

22

Wordt ten aanzien het feit dat het CPB voor de armoedegrens in zijn raming het niet-veel-maar-toereikend-criterium van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) hanteert, dit criterium in samenwerking met het Nibud samengesteld?

Antwoord

Het niet-veel-maar-toereikendcriterium wordt door het SCP vastgesteld. Het SCP baseert zich daarin onder andere op minimumreferentiebudgetten voor een eenpersoonshuishouden in een gegeven basisjaar, die door het Nibud worden opgesteld. Zie ook <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/23/de-scp-methode-voor-het-meten-van-armoede>. Het SCP en het Nibud zijn beide ook vertegenwoordigd in de commissie Sociaal Minimum. Deze commissie, ingesteld door de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, werkt aan een herijking van het sociaal minimum, waaruit een nieuwe armoededefinitie kan volgen.

Vraag 23

Welke categorieën belastingen en premies zijn verantwoordelijk voor de gestegen collectievelastendruk over de afgelopen tien jaar? Hoeveel daarvan drukken op eerste levensbehoeften?

Antwoord

Zie in de onderstaande tabel de ontwikkeling van de collectievelastendruk en de uitgesplitste belasting- en premie categorieën in de periode 2014-2023. In deze periode is met name de vennootschapsbelasting gestegen in percentage bbp.

Meerdere belastingsoorten beïnvloeden de prijzen van eerste levensbehoeften. Het CPB berekent niet in welke mate deze doorwerken op de prijzen van eerste levensbehoeften.

Tabel Ontwikkeling van de collectievelastendruk en de belasting- en premiecategorieën

	2014	2015	2016	2017	2018
niveau in % bbp					
Totale collectievelastendruk	37,0	36,9	38,4	38,7	38,8
w.v. loon- en inkomensheffing	13,2	13,3	13,4	13,7	13,3
w.v. premies werknemersverzekeringen	3,0	3,0	3,2	3,2	3,3
w.v. Zvw-premies	5,2	5,0	5,1	5,1	5,2
w.v. vennootschapsbelasting	2,0	2,3	2,9	2,9	3,0
w.v. belasting op productie en invoer	11,6	11,5	12,0	12,0	12,1
w.v. overige belastingen	2,1	1,9	1,8	1,8	1,9

	2019	2020	2021	2022	2023
niveau in % bbp					
Totale collectievelastendruk	39,3	39,9	39,7	39,1	38,3
w.v. loon- en inkomensheffing	13,0	13,5	13,0	12,2	11,8
w.v. premies werknemersverzekeringen	3,4	3,5	3,2	3,3	3,4
w.v. Zvw-premies	5,2	5,4	5,4	5,1	5,1
w.v. vennootschapsbelasting	3,1	2,7	3,6	4,1	3,9
w.v. belasting op productie en invoer	12,4	12,8	12,8	11,9	12,3
w.v. overige belastingen	2,1	1,9	1,9	2,5	1,8

24

Wat wordt de vermoedelijke dekkingsopgave voor het energieplafond voor 2023 op basis van de huidige energieprijzen?

Antwoord

Het CPB heeft bij het CEP de kosten van het prijsplafond geraamd op 5,1 miljard euro. Voor de dekkingsopgave verwijzen wij naar de toetsing van de uitgavenplafonds (CPB, Verdieping CEP 2023, p. 28-29), op basis waarvan geen dekkingsopgave resteert voor de totale uitgaven onder de kaders.

Vraag 25

Hoeveel kost het om de btw op energie te verlagen naar negen procent, respectievelijk nul procent?

Antwoord

Het CPB heeft geen actuele inschatting van een verlaging van het btw-tarief op energie naar 9% of 0%. In 2022 werd de budgettaire derving van de verlaging van het btw-tarief op energie van 21% naar 9% in de periode 1 juli tot en met 31 december vooraf ingeschat op circa 1 mld euro (zie <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-Certificering-budgettaire-ramingen-Wet-aanvullende-fiscale-koopkrachtmaatregelen-2022.pdf>).

Vraag 26

Hoeveel kost het om de btw op levensmiddelen te verlagen naar nul procent?

Antwoord

In Keuzes in Kaart 2022-2025 (KiK) heeft het CPB voor verschillende partijen doorgerekend welke budgettaire derving optreedt bij een verlaging van het btw-tarief op voedingsmiddelen, waaronder groente, fruit en vlees en vis (zie <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/Keuzes-in-Kaart-2022-2025.pdf>). Het CPB heeft geen actuelere inschatting van een btw-verlaging op voedingsmiddelen.

Vraag 27

Hoeveel kost het om de energiebelasting af te schaffen dan wel naar het Europees minimum te verlagen?

Antwoord

In onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten uit de energiebelasting tot en met 2027. Het afschaffen van energiebelasting leidt in 2023 tot een ex-ante derving van 7,0 mld euro. Ook de verlaging van energietarieven naar voorgestelde Europese minimumtarieven uit het Fit for 55-pakket zullen leiden tot een budgettaire derving, aangezien de huidige energietarieven boven de voorgestelde Europese minimumtarieven liggen (zie <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-Economische-beschouwing-Fit-for-55-pakket.pdf>). De omvang van de derving heeft het CPB niet doorgerekend.

Tabel Raming van de energiebelastinginkomsten op EMU-basis

	2023	2024	2025	2026	2027
	mld euro				
Energiebelasting	7,0	7,6	8,3	8,4	8,6

28

Vindt u dat het aannemelijk is dat er minder zorg en/of lagere kwaliteit wordt geleverd dan het kwaliteitskader beoogde? Hoe verhoudt die aanname zich tot de groei van de uitgaven aan de Wet langdurige zorg (Wlz)?

Antwoord

De Wlz-uitgaven groeien de komende jaren ook zonder beleidswijzigingen, onder andere als gevolg van de vergrijzing, dit bepaalt het zogenoemde basispad. Met het kwaliteitskader verpleeghuiszorg werd beoogd meer personeel per bewoner in te zetten. Om deze kwaliteitsverbetering te financieren, zouden de ouderenzorguitgaven extra moeten groeien, dus boven op het basispad.

De structurele kosten van het kwaliteitskader werden in 2017 begroot op 2,7 mld euro bruto. De kosten vielen structureel 0,6 mld euro lager uit, omdat men verwachtte dat verpleeghuizen door middel van benchmarking efficiënter konden werken. De nettokosten van het kwaliteitskader bedroegen dus structureel 2,1 mld euro.

Sinds de invoering van het kwaliteitskader is beleidsmatig structureel 1,6 mld euro omgebogen op de ouderenzorg. Daarmee resteert nog structureel 1,1 mld euro van de oorspronkelijke bruto intensivering, boven op het basispad.

Er is daarmee op twee manieren sprake van uitgavengroei. Ten eerste nemen de Wlz-uitgaven toe volgens het basispad. Ten tweede zijn de ouderenzorguitgaven met 1,1 mld euro boven op het basispad toegenomen ten opzichte van de situatie direct voor de invoering van het kwaliteitskader verpleeghuiszorg.

Het CPB acht het aannemelijk dat de ombuigingen leiden tot minder zorg en/of een lagere zorgkwaliteit dan met het kwaliteitskader werd beoogd. De benodigde bruto intensivering boven op

het basispad wordt immers niet meer volledig behaald en het is onwaarschijnlijk dat de verpleeghuizen de volledige budgetverlaging van 1,6 mld euro kunnen opvangen door efficiënter te werken.

29

Kunt u aangeven hoeveel de extra uitgaven optellen, bijvoorbeeld in het kader van transitie-middelen van het integraal zorgakkoord (IZA), voor de komende jaren binnen de Wlz? Kunt u aangeven hoeveel middelen er zijn aangewend om nieuw personeel te werven?

Antwoord

De in het CEP 2023 geraamde netto Wlz-uitgaven zijn te vinden in onderstaande tabel. Het CPB raamt de zorguitgaven naar hoofdsectoren (Wlz, Zvw en Wmo/jeugd) en maakt daarbinnen geen inschatting van de besteding van de middelen.

Tabel Raming van de netto Wlz-uitgaven

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
	mld euro					
Netto Wlz-uitgaven	28,1	31,0	33,3	35,2	37,7	40,0

30

Kan er een uitsplitsing worden gemaakt waaraan de netto uitgaven van 1,1 miljard euro zijn besteed?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 29.

31

Kunt u cijfermatig uitsplitsen welke effecten hebben gezorgd voor de aanpassing in de raming van het schuld en saldo van het CEP ten opzichte van de vorige CPB-raming?

Antwoord

De vorige CPB-raming betreft de Macro Economische Verkenning 2023, waarin onder meer het saldo en de schuld voor 2022 en 2023 zijn geraamd. Aan de uitgavenkant heeft zich een aantal (beleids-)mutaties voorgedaan die van invloed zijn geweest op de raming van het saldo en de schuld. De meest omvangrijke mutaties zijn het prijsplafond voor energie (5,1 miljard euro exclusief btw), de Tegemoetkoming energiekosten energie-intensief mkb (TEK, 1,2 miljard euro) en de gereserveerde middelen voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne (ca. 3 miljard euro). Daarnaast zijn de gasbaten ten opzichte van de MEV gedaald van 10 miljard euro naar 2,2 miljard euro, wat saldo-verslechterend doorwerkt. Ook leiden hogere rentetarieven in 2023 tot hogere overheidsuitgaven (ca. 1,3 miljard euro extra in 2023). Tot slot zijn de socialezekerheidsuitgaven gestegen als gevolg van loon- en prijsbijstellingen.

Aan de inkomstenkant is het saldo ten opzichte van de meest recente MEV nauwelijks gewijzigd voor 2023. De schuld is echter met 400 miljoen euro verbeterd als gevolg van een herijking van de inschatting van het belastinguitstel. Zie verder het verdiepingsdocument op pagina 42 voor een overzicht van de meest relevante beleidswijzigingen t.o.v. de MEV.

32

Wat zou de EMU-schuld in 2031 bedragen zonder de uitgaven aan het klimaatfonds en stikstoffonds?

Antwoord

Zie vraag 9 voor de omvang van de uitgaven uit het Klimaat- en Stikstoffonds. Om in te schatten wat de EMU-schuld zou zijn zonder deze uitgaven is een uitgebreidere berekening nodig die niet in het Centraal Economisch Plan gemaakt is.

33

Kan er een overzicht per jaar tot en met 2031 gegeven worden van de raming van het EMU-tekort, exclusief tijdelijke fondsen?

Antwoord

Om in te schatten wat de EMU-tekort zou zijn zonder tijdelijke fondsen is een uitgebreidere berekening nodig, die niet in het Centraal Economisch Plan gemaakt is. Op basis van de tabel uit vraag 9 kunt u het eerste-orde-effect afleiden van de tijdelijke fondsen op het saldo en de schuld.

34

Welke EMU-schuld en welk houdbaarheidssaldo raamt het CPB op de lange termijn (2060 of vergelijkbaar jaar) en op welke manier zijn fondsen zoals het klimaatfonds en stikstoffonds daarin verwerkt?

Antwoord

De ontwikkeling van de openbare financiën zijn in het CEP geraamd tot en met 2031. Wat betreft het tweede deel van de vraag zie het antwoord op vraag 9.

35

Hoe staan de gepresenteerde armoede- en koopkrachtcijfers in verhouding tot de bevindingen van Deloitte/Nibud (Herstel van Balans De financiële gezondheid van Nederland in onzekere tijden), waaruit naar voren kwam dat 60 procent van de Nederlandse huishoudens financieel gezond of kwetsbaar is?

Antwoord

Nibud en Deloitte baseren dit op een gecombineerde score op de domeinen Inkomen, Uitgaven, Sparen, Lenen en Planning. De gegevens zijn verzameld op basis van een vragenlijst aan 5000 huishoudens.

In de armoederaming wordt het besteedbaar huishoudinkomen van huishoudens vergeleken met het niet-veel-maar-toereikendcriterium. De raming laat dus zien voor hoeveel huishoudens het inkomen niet toereikend is voor uitgaven die men in de huidige samenleving als minimaal noodzakelijk acht. In de koopkrachtraming wordt de nominale verandering van het besteedbaar inkomen gedeeld door de stijging van de consumentenprijsindex om de reële koopkrachtmutatie van een huishouden te berekenen. Beide ramingen zijn gebaseerd op inkomensgegevens van een representatieve steekproef van ongeveer 100.000 huishoudens (het inkomenspanelonderzoek).

Een verschil tussen de koopkracht- en armoedecijfers en het onderzoek van Nibud en Deloitte is dat de laatste het concept financiële gezondheid gebruikt, dat gebaseerd is op meer indicatoren dan alleen het besteedbaar inkomen. Daarnaast is het onderzoek van Nibud en Deloitte gebaseerd op zelfrapportage en de koopkracht- en armoederaming van het CPB op geobserveerde inkomensgegevens.

36

Welke concrete maatregelen gaat u nemen om de armoede in Nederland op korte termijn te verminderen? Met welk aantal wilt u de armoede terugdringen in 2023, 2024, 2025, 2026 en 2027?

Antwoord

Beleidsvoorstellen zijn aan het kabinet, het CPB kan deze vraag dus niet beantwoorden.

37

Wat kost het om het eigen risico af te schaffen?

Antwoord

Het CPB heeft deze analyse niet gemaakt voor de huidige raming. In 'Zorgkeuzes in Kaart,' een gezamenlijke publicatie uit 2020 van CPB, het ministerie van VWS en het ministerie van Financiën staat maatregel 54 "Aanpassen of afschaffen (vrijwillig) eigen risico". Deze maatregel bevat diverse varianten voor het aanpassen van het eigen risico, waaronder variant 1d (geen verplicht eigen risico), waarbij de intensivering oploopt tot structureel 5,3 mld euro (blz. 204). Ook staat hier de variant 2d (geen verplicht eigen risico én afschaffen vrijwillig eigen risico), waarbij de intensivering oploopt tot structureel 5,4 mld euro (blz. 205). Zie <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-650dec52-fc51-4113-becf-e693e2955940/pdf>.

38

Kunt u de Kamer een geactualiseerde (fiscale) sleutel tabel doen toekomen?

Antwoord

Het CPB maakt geen sleutel Tabellen. Het ministerie van Financiën wel en publiceert deze jaarlijks op Prinsjesdag een geactualiseerde (fiscale) sleuteltabel. Zie

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/09/20/sleuteltabel-2023>.

39

Welke mogelijke maatregelen hebben een effect op het aantal mensen en het aantal kinderen in armoede en hoe sterk zijn die effecten per maatregel?

Antwoord

Er zijn veel denkbare maatregelen die een effect hebben op het aantal personen en het aantal kinderen in armoede. In Kansrijk Armoedebeleid heeft het CPB – in samenwerking met het SCP – een uitgebreid overzicht van mogelijke armoedemaatregelen en hun effecten gemaakt, zie

<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/06/18/kansrijk-armoedebeleid>.

40

Welke concrete maatregelen gaat u nemen om er voor te zorgen dat minimaal de helft van alle Nederlandse huishoudens binnen vijf jaar kwalificeert als "financieel gezond" (conform de norm die Deloitte/Nibud hanteert)?

Antwoord

Beleidsvoorstellen zijn aan het kabinet, het CPB kan deze vraag niet beantwoorden.

41

Kunt u alle gerealiseerde meevallers uit 2022 in kaart brengen en toelichten?

42

Kunt u alle te verwachten meevallers in 2023 in kaart brengen en toelichten?

43

Kunt u alle gerealiseerde tegenvallers uit 2022 in kaart brengen en toelichten?

44

Kunt u alle te verwachten tegenvallers in 2023 in kaart brengen en toelichten?

Antwoord 41-44

De raming van het CPB werkt niet op basis van meevallers en tegenvallers t.o.v. begrote uitgaven en inkomsten van het kabinet. Het CPB raamt daarentegen hoe de verschillende posten op de begrotingsopstelling en de posten volgens de definitie van de Nationale Rekeningen zullen verlopen over tijd. De raming van het CPB wordt daarbij niet vergeleken in termen van meevallers en tegenvallers ten opzichte van de initiële begroting uit het coalitieakkoord.

45

Waarom gaat het CEP uit van een EMU-saldo van -0,7 over 2022, terwijl het kabinet richting Brussel een EMU-saldo van + 0,1 rapporteert?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 1.

46

Kunt u kwantitatief onderbouwen wat er nodig is om de kabinetsdoelen op armoede te bereiken? Om hoeveel mensen gaat het? Hoeveel extra geld is er nodig om dit probleem op te lossen?

Antwoord

De kabinetsdoelstelling voor armoede in personen is een halvering in 2030 ten opzichte van het niveau in 2015. Het aandeel personen in armoede zou dan 3,2% moeten zijn, dit komt neer op 565.000 personen. Het geraamde aantal personen onder de armoedegrens in 2030 is 1.125.000. Om het kabinetsdoel te halen, is dus een daling van 560.000 personen nodig. De kosten hiervan hangen af van de gekozen beleidsmaatregelen om dit doel te bereiken.

47

Kunt u kwantitatief onderbouwen wat er nodig is om de kabinetsdoelen op kinderarmoede te bereiken? Om hoeveel mensen gaat het? Hoeveel extra geld is er nodig om dit probleem op te lossen?

50

Kunt u een overzicht geven van bedrijven die hun winsten in 2022 meer dan hebben verdubbeld ten opzichte van de periode 2017- 2021?

Antwoord

Het CPB heeft deze analyse niet gemaakt.

51

In hoeverre is het op peil blijven van de industriële productie toe te schrijven aan een prijseffect en in hoeverre aan het volume van deze productie?

Antwoord

In het CEP (<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2023.pdf>, pagina 3) wordt gesteld dat de industriële productie het afgelopen jaar op peil is gebleven. Hierbij doelen we op het volume van de productie. Bij het CBS (<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83838NED/table?dl=81F97>) is dit terug te vinden: de seizoensgecorrigeerde industriële productie ligt in december 2022 zelfs iets hoger dan het niveau van januari 2022. In januari 2023 is de industriële productie wel gedaald, deze cijfers zijn beschikbaar gekomen na publicatie van het CEP.

52

Wat is de CPI-reeks die is gebruikt voor de koopkrachtberekeningen en de armoedeberekeningen?

Antwoord

Omdat het CBS bij de berekening van de energieprijzen in de cpi op dit moment nog alleen kijkt naar de prijzen van nieuwe energiecontracten, geeft de officiële cpi in de huidige situatie een vertekend beeld van de gemiddelde inflatie die huishoudens daadwerkelijk (hebben) ervaren. In de koopkracht- en armoedecijfers is daarom gebruikgemaakt van een alternatieve cpi-reeks. Met deze alternatieve cpi wordt een inschatting gemaakt van de inflatie volgens een nieuwe CBS-meetmethode die rekening houdt met zowel nieuwe als bestaande energiecontracten (zie <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2023/09/cbs-introduceert-nieuwe-meetmethode-energieprijzen>). Als gevolg van de verschillende behandelwijzen van de energieprijzen vallen de officiële en de alternatieve inflatiestatistiek anders uit; zie onderstaande tabel.

Tabel Inflatie officiële cpi en alternatieve cpi

	2021	2022	2023	2024
	mutaties per jaar in %			
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	2,7	10,0	3,0	3,1
Alternatieve cpi (koopkracht- en armoedecijfers)	2,0	6,7	6,5	3,2

53

Hoe werkt de inflatie precies door in fiscale parameters?

Antwoord

De inflatie werkt in veel gevallen door op fiscale parameters via de tabelcorrectiefactor. De tabelcorrectiefactor wordt bijvoorbeeld gebruikt voor zowel de aanpassing van de schijfgrenzen en de hoogte, opbouw en afbouw van heffingskortingen. De tabelcorrectiefactor in een specifiek kalenderjaar is gebaseerd op de inflatie gedurende de periode van anderhalf tot een half jaar daarvoor. Concreet gaat het om de verhouding van het gemiddelde van de afgeleide consumentenprijsindex van de achttiende tot en met de zevende maand voorafgaande aan het kalenderjaar, ten opzichte van het gemiddelde van de dertigste tot en met de negentiende maand voorafgaande aan het kalenderjaar. In 2023 is de tabelcorrectiefactor daardoor 6,3% en in 2024 naar verwachting zo'n 9 à 10%.

54

Wat is het precieze verschil tussen het bestedingenmandje voor de koopkrachtberekeningen en voor de armoedeberekening?

Antwoord

De koopkrachtraming corrigeert de nominale toename in het besteedbaar inkomen met de stijging van de consumentenprijsindex om de reële koopkrachtmutatie van een huishouden te bepalen. De consumentenprijsindex wordt berekend op basis van de prijsstijgingen van uitgaven van een gemiddeld huishouden. Details over het gebruikte bestedingenmandje van de consumentenprijsindex zijn te vinden op <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/diversen/2022/het-mandje-van-de-consumentenprijsindex-de-bestedingen-van-consumenten-en-de-meting-van-de-cpi-in-2022>.

Het niet-veel-maar-toereikendcriterium (gebruikte armoedegrens) is gebaseerd op referentiebudgetten voor maandelijkse uitgaven die het SCP in samenwerking met het Nibud heeft opgesteld in 2017. Voor de jaren daarna wordt de armoedegrens geïndexeerd op basis van de inflatie (consumentenprijsindex) en het vijfjaarsgemiddelde van de reële groei van uitgaven aan basisbestedingen. Het niet-veel-maar-toereikendcriterium dekt de basisbehoeften die men in de huidige samenleving als minimaal noodzakelijk acht, zoals voedsel, kleding, wonen en energie. Daarbij is nog een bedrag voor participatie en sociale ontspanning opgeteld. Informatie over de precieze posten van deze armoedegrens is te vinden in tabel 1 van het achtergronddocument van de armoederaming (<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Publicatie-Ramingmethodiek-armoederaming.pdf>).

Al de uitgaven van het niet-veel-maar-toereikendcriterium zijn ook meegenomen in de consumentenprijsindex. Luxere goederen zijn wel meegenomen in de consumentenprijsindex, maar niet in het niet-veel-veel-maar-toereikendcriterium.

55

Welke inkomensbronnen worden meegerekend in de armoedeberekeningen?

Antwoord

De armoederaming is gebaseerd op het besteedbaar inkomen dat huishoudens overhouden na aftrek van belastingen en het ontvangen van toeslagen. Inkomensbronnen zijn bijvoorbeeld loon, winst, uitkering en aanvullend pensioen. Details over inkomensbronnen en het gehanteerde bruto-netto-traject zijn te vinden in <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/mimosi-microsimulatiemodel-voor-belastingen-sociale-zekerheid-loonkosten-en-koopkracht.pdf>.

56

Worden gemeentelijke regelingen, buiten de 1.300 euro energietoeslag, meegerekend in de armoedeberekeningen?

Antwoord

Gemeentelijke regelingen worden niet meegenomen in de armoederaming, omdat deze behoorlijk variëren per gemeente en het CPB niet over de juiste data beschikt om dat te kunnen meenemen. De 1300 euro energietoeslag is inderdaad wel meegenomen in de armoederaming. Omdat gemeenten de mogelijkheid hebben gekregen om 500 van de 1300 euro energietoeslag voor 2023 al in 2022 uit te keren, is in de armoedeberekening in 2022 1800 euro aan energietoeslag meegenomen en in 2023 800 euro.

57

In hoeverre wordt de stijging van het aantal huishoudens en kinderen in armoede verklaard door de indexatie van het niet-veel-maar-toereikend criterium waarmee wordt gerekend?

Antwoord

Het CPB heeft hiervoor geen aparte berekening gemaakt.

58

In hoeverre wordt de toename van het aantal huishoudens in armoede verklaard door het aflopen van de 1.300 euro energietoeslag?

Antwoord

Gemeenten hebben de mogelijkheid gekregen om 500 euro van de 1300 euro energietoeslag voor 2023 al in 2022 uit te keren. In de armoedeberekeningen is daarom uitgegaan van een energietoeslag van 1800 euro in 2022 en 800 euro in 2023. Door het wegvallen van de energietoeslag voor minima in 2024 verliezen huishoudens een deel van hun besteedbaar inkomen. Dit heeft een verhogend effect op het aantal huishoudens in armoede. Het CPB heeft geen aparte berekening gemaakt wat betreft de hoeveelheid huishoudens die specifiek hierdoor onder de armoedegrens vallen.

59

Wat zijn de normbedragen voor verschillende bestedingen (bijvoorbeeld huur, voeding, energie en zorg) waarmee gerekend wordt in het niet-veel-maar-toereikend criterium in 2023?

Antwoord

Het CPB heeft geen aparte berekeningen gemaakt van de verschillende bestedingen uit het niet-veel-maar-toereikendcriterium in 2023. De referentiebudgetten voor 2017 zijn te vinden in tabel 1 van het achtergronddocument van de armoederaming (<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Publicatie-Ramingsmethodiek-armoederaming.pdf>).

60

Hoe wordt precies gemeten of kinderen onder de gehanteerde armoedegrens vallen?

Antwoord

Armoede wordt in eerste instantie bepaald op huishoudniveau. Een huishouden leeft onder de armoedegrens als het besteedbaar huishoudinkomen lager is dan het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Om het aantal kinderen onder de armoedegrens te berekenen, wordt het aantal kinderen in huishoudens onder de armoedegrens opgeteld. Het percentage kinderarmoede wordt vervolgens berekend als het aandeel van het aantal kinderen onder de armoedegrens ten opzichte van het totaal aantal kinderen.

61

Welke gegevens worden gebruikt om vast te stellen of kinderen onder de gehanteerde armoedegrens zitten?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 60.

62

Wat is de omvang in miljarden euro's aan onderuitputting die het CPB verwacht en in welke jaren doet deze onderuitputting zich naar verwachting voor?

Antwoord

De jaarlijkse geraamde onderuitputting in miljarden euro's (lopende prijzen) zoals meegenomen bij het CEP23 is als volgt:

Tabel Raming van onderuitputting CEP23

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
	mld euro									
Onderuitputting	8,9	11,6	8,5	8,0	6,4	4,8	3,2	1,6	1,6	1,6

63

Hoe is het verwachte gas- en energieverbruik in het scenario van een strenge winter berekend? Is hierbij bijvoorbeeld een referentiejaar in het verleden gebruikt?

Antwoord

In het scenario van een strenge winter nemen we aan dat het verbruik van gas 15% hoger ligt dan in de basisraming (een gemiddelde winter). Net als in de Scenario's energieprijzen van december 2022 (<https://www.cpb.nl/scenarios-energieprijzen>) baseren we dit op het verbruik in de winter van 2010 (het koudste jaar de afgelopen 20 jaar).

64

Wat zijn de precieze verwachte gasbaten voor 2023 in het basisscenario en het "strenge winter"-scenario?

Antwoord

De gasbaten bedragen in 2023 naar verwachting 2,2 miljard euro in de raming, en 3,6 miljard euro in het 'strengewinterscenario'. De gasbaten bestaan uit inkomsten uit de heffing van de Mijnbouwwet, de tijdelijke verhoogde cijns en winstuitkeringen van Energiebeheer Nederland en Gasterra. De compensatie die wordt uitgekeerd aan de NAM, zoals overeengekomen in het Norgakkoord, vloeit gedeeltelijk via de gasbaten weer terug naar de Staat.

65

Wat is volgens het CPB de opbrengst van de inframarginale heffing op de energiesector?

Antwoord

De budgettaire raming bij het wetsvoorstel 'Tijdelijke wet inframarginale elektriciteitsheffing' ligt momenteel nog ter certificering bij het CPB voor. In de CEP-raming is gerekend met een opbrengst van 0,2 mld euro, conform de voorlopige raming van het ministerie van Financiën en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (zie ook de Kamerbrief 'Stand van zaken inframarginale elektriciteitsheffing', <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-40026c6a56ebef2d5bcfd71a4c1264bb05657d2a/pdf>).

66

In hoeverre wordt in het "strenge winter"-scenario de hoge inflatie in 2024 verklaard door het aflopen van het energieprijzplafond?

Antwoord

In het "strengewinter"-scenario is niet uitgerekend wat het effect is van het aflopen van het prijsplafond op de inflatie in 2024. Omdat de energieprijzen in het scenario substantieel hoger liggen dan in de basisraming, zal dit effect echter groter zijn dan +0,6%-punt (het effect van het wegvallen van het prijsplafond in de basisraming).

67

Veronderstelt het CPB-model een stabilisatie van de CPI op langere termijn waar de inflatie in 2024 naar tendeert in het basisscenario?

Antwoord

De inflatieraming voor 2024 betreft een kortetermijnraming waarbij niet is aangenomen dat de inflatie al tendeert richting een bepaalde evenwichtswaarde.

68

Hoe hoog moet de inflatie (CPI) in de rest van 2023 per maand gemiddeld zijn om binnen de raming van het basisscenario te blijven?

Antwoord

Om de inflatie in 2023 uit te laten komen op een jaarcijfer van 3,0% (gegeven de inflatie van 7,6% in januari, 8,0% in februari en 4,4% in maart), zou de cpi-inflatie tussen april 2023 en december 2023 elke maand gemiddeld ongeveer 1,9% ten opzichte van dezelfde maand in 2022 moeten bedragen. Als de prijzen in de cpi gedurende de rest van dit jaar constant blijven op het prijsniveau van maart 2023, zal het jaarcijfer van de cpi-inflatie in 2023 uitkomen op 2,6% (zie antwoord op vraag 12).

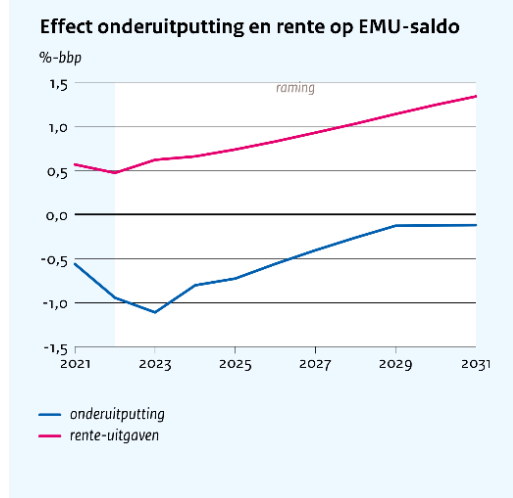
69

In hoeverre worden de verslechtering van het saldo en de schuld veroorzaakt door de oplopende rentelasten?

Antwoord

Zie figuur 3.1 uit het verdiepingsdocument (ook onderstaand) voor de rente-uitgaven (CPB, Verdieping CEP 2023, p. 32). De bovenste lijn toont aan dat de geraamde rente-uitgaven (%-bbp) jaarlijks oplopen, wat een direct effect heeft op een verslechtering van het saldo en de schuld.

70

Welk deel van de verslechtering van het saldo en de schuld wordt veroorzaakt door het niet-realiseren van de volledige voorgenomen ombuigingen op zorg uit het coalitieakkoord?

Antwoord

Deze analyse is bij het CEP2023 niet gemaakt.

71

Welk deel van de verslechtering van het saldo en de schuld wordt veroorzaakt door uitgaven uit het klimaatfonds en stikstoffonds?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 9 voor de uitgaven van het Klimaatfonds en het Stikstoffonds.

72

In hoeverre wordt bij de EMU-schuld en het EMU-saldo rekening gehouden met de looptijd van fondsen zoals Klimaatfonds (2030), Nationaal Groeifonds (2025), Nationaal Programma Landelijk Gebied (2035), Fonds Onderzoek en Wetenschap (2030)?

Antwoord

Bij de CEP-raming worden de fondsen tot maximaal het einde van de ramingsperiode meegenomen (2031) voor de EMU-schuld en het EMU-saldo.

Voor het Klimaatfonds geldt dat de middelen zijn begroot tot 2030, maar dat wel verdergaande doelstellingen voor 2040 en 2050 zijn geformuleerd (zie CPB-notitie Analyse coalitieakkoord 2022-2025, p. 26). Voor de uitgaven van het Nationaal Groeifonds geldt dat deze zijn uitgesmeerd tot en met 2028. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied loopt tot na de ramingsperiode (2035), en is bij het CEP meegenomen tot en met 2031. De beoogde middelen uit het Fonds Onderzoek en Wetenschap hebben tot en met 2031 een budgettaire impact.

73

Indien we de cijfers doortrekken tot 2035 en 2040 wat zijn dan de prognoses?

Antwoord

De ontwikkeling van de openbare financiën, koopkracht en armoede zijn in het CEP geraamd tot en met 2031. Deze vraag kan het CPB dus niet beantwoorden.

74

Welke mechanismen zorgen ervoor dat "de onderuitputting, die momenteel het EMU-saldo verbetert, op middellange termijn verdwijnt"?

Antwoord

De geraamde onderuitputting op de korte termijn is hoog doordat de arbeidsmarkt op dit moment krap is en de omvang van de kabinetsplannen relatief fors. Hierdoor acht het CPB het onwaarschijnlijk dat alle begrote middelen volledig kunnen worden besteed de komende jaren. Op de middellange termijn veronderstellen we dat de onderuitputting afneemt doordat de werkloosheid weer licht toeneemt waardoor budgetten makkelijker tot besteding komen. De onderuitputtingsraming brengt echter onzekerheden met zich mee aangezien de ontwikkeling van de arbeidsmarkt en toekomstig begrotingsbeleid onbekend zijn (CPB, Verdieping CEP 2023, p.31).

75

Wat is de verwachte oploop van de zorgpremies in de komende jaren?

Antwoord

Zie antwoord bij vraag 2.

76

Wat is het effect van de zorgpremies in de koopkrachtcijfers?

Antwoord

De zorgpremies worden meegenomen in de berekening van de koopkracht. Stijgende zorgpremies zorgen voor een lagere koopkrachtontwikkeling. Voor de laagste inkomensgroepen geldt dat zorgtoeslag gekoppeld is aan de gemiddelde ontwikkeling van de zorgpremies. Bij een hogere zorgpremie wordt de maximale zorgtoeslag met hetzelfde bedrag verhoogd. Dat betekent dat de koopkrachtontwikkeling van deze huishoudens niet beïnvloed wordt door een stijging van de zorgpremies.

77

Stel dat we de zorgpremie alleen laten stijgen met de loon-prijzontwikkeling en het overige in het EMU-saldo laten lopen, wat is het effect op EMU-saldo en EMU-schuld tot 2031?

Antwoord

Zie antwoord bij vraag 78.

78

Stel dat we de zorgpremie alleen laten stijgen met de loon-prijzontwikkeling en het overige financieren uit de belastingen welke groepen gaan er dan in koopkracht op voor en welke op achteruit?

Antwoord

Het CPB heeft deze analyse niet gemaakt. De vraag hoe een lastenverschuiving van zorgpremies naar reguliere belastingen uitpakt voor de koopkracht van verschillende groepen is ook niet eenduidig te beantwoorden. Dat hangt af van de keuze van het belastinginstrument dat gekozen wordt voor de financiering van de lagere zorgpremies. Bij een lage zorgpremie wordt de maximale zorgtoeslag met hetzelfde bedrag verlaagd. Ten slotte geldt dat verzekeraars door een dergelijke maatregel minder dan 50% van de gelden via de nominale premie innen. Dit kan, binnen het huidige zorgstelsel, bezwaren oproepen vanuit de Europese Commissie vanwege mogelijke staatssteunaspecten.

79

Met hoeveel procent is het totaal aantal personeelsleden in de verpleeghuiszorg in 2022 in vergelijking met 2017 toegenomen?

Antwoord

Het CPB maakt geen raming van de vraag naar en het aanbod van personeel in de zorg.

Het CBS biedt op basis van de Enquête Beroepsbevolking inzicht in de totale werkzame beroepsbevolking bij bedrijven in de subbranche verpleging en verzorging, waaronder verpleeghuizen vallen. Zie:

<https://azwstatline.cbs.nl/#/AZW/nl/dataset/24145NED/table?dl=87AE6>

Omdat veel bedrijven zowel in de subbranche verpleging en verzorging als in de subbranche thuiszorg actief zijn, geven de cijfers mogelijk een vertekend beeld van de werkelijke

arbeidsmarkt. Ook wordt binnen de subbranche verpleging en verzorging geen verder onderscheid gemaakt.

80

Met hoeveel procent is het aantal personeelsleden met zorgtaken in de verpleeghuiszorg in 2022 in vergelijking met 2017 toegenomen?

Antwoord

Dit is onbekend. Zie antwoord op vraag 79.

81

Hoeveel mensen ontvangen in 2017 en in 2022 verpleeghuiszorg?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 82.

82

Hoe hoog zijn de uitgaven aan verpleeghuiszorg in 2017 en in 2022?

Antwoord

De in het CEP 2023 gepubliceerde realisatie (2017) en raming (2022) van de netto Wlz-uitgaven is te vinden in onderstaande tabel. Het CPB raamt de zorguitgaven naar hoofdsectoren (Wlz, Zvw en Wmo/jeugd), en maakt geen nadere uitsplitsing.

Tabel Realisatie en raming van de netto Wlz-uitgaven

	2017	2022
	mld euro	
Netto Wlz-uitgaven	20,0	28,1

Cijfers van het CBS bieden enig zicht op de uitgaven aan en het gebruik van Wlz-zorg (in natura) naar sector. Verpleeghuiszorg beslaat de zorg met verblijf in de sector verpleging en verzorging voor mensen met zorgprofiel VV4 of hoger. De definitieve cijfers zijn beschikbaar tot en met 2020. Voor 2021 zijn voorlopige cijfers beschikbaar. Zie <https://mlzopendata.cbs.nl/#/MLZ/nl/dataset/40075NED/table?dl=87AE5>. Deze cijfers bevatten geen informatie over mensen die uitsluitend met een Wlz-pgb gebruik maken van verpleeghuiszorg.

83

Hoeveel werd er in 2017 per verpleeghuisbewoner uitgegeven?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 82.

84

Hoeveel werd er in 2022 per verpleeghuisbewoner uitgegeven?

Antwoord

Zie antwoord op vraag 82.

85

Kunt u een vergelijking maken hoeveel men in Denemarken, Zweden, Duitsland, Oostenrijk en België uitgeeft aan een verpleeghuisbewoner in 2022?

Antwoord

Het CPB heeft deze analyse niet gemaakt.

Voor een vergelijking van de financiering van ouderenzorg tussen verschillende OESO-landen, waaronder Zweden, zie: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/344505/9789240033771-eng.pdf>

86

Wat verklaart de toename van het aandeel van huishoudens in het netto nationaal inkomen tussen 2019 en 2024?

Antwoord

Het aandeel van huishoudens in het netto nationaal inkomen wordt berekend door de nominale waarde van het beschikbaar inkomen van huishoudens plus individualiseerbare overheidsconsumptie te delen door het nominale netto nationaal inkomen. Onder individualiseerbare overheidsconsumptie vallen de uitgaven aan zorg. Het aandeel is dus gestegen omdat het nominale netto besteedbare inkomen van huishoudens meer is gestegen dan het nominale netto nationale inkomen. Dit komt doordat de individualiseerbare overheidsconsumptie is toegenomen in aandeel van het netto nationaal inkomen en doordat de loon- en inkomstenbelasting is afgenomen als aandeel van het netto nationaal inkomen (als aandeel van het bbp is deze te vinden in bijlage 13). Bovendien wordt het besteedbaar inkomen van huishoudens op peil gehouden door sterke groei van de werkgelegenheid, hogere cao-loongroei en de verhoging van het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen.

Vraag 87

Ten aanzien van de verdieping van het CEP: welke maatregelen zorgen voor de overschrijding van het inkomstenkader?

Antwoord

Het inkomstenkader vloeit voort uit de som van lastenverzwarende en -verlichtende beleidsmaatregelen sinds de Voorjaarsnota 2022. Een overschrijding van het inkomstenkader ontstaat wanneer het totaal van lastenverzwarende beleidsmaatregelen de som van lastenverlichtende beleidsmaatregelen overtreft. Een overschrijding kan daarom niet toegerekend worden aan specifieke beleidsmaatregelen.

Hieronder is weergegeven welke maatregelen (exclusief zorg) sinds de Voorjaarsnota 2022, vanwege de omvang van het budgettaire effect van cumulatief meer dan 1 mld euro in de periode 2022-2025, in belangrijke mate meetellen in het inkomstenkader.

- Verlagen en afschaffen doelmatigheidsmarge gebruikelijk loon
- Eenmalige verhoging van de zorgtoeslag
- Verlagen accijns op benzine en diesel met 21%
- Invoeren solidariteitsheffing
- Verlagen tarief eerste schijf inkomstenbelasting
- Verhogen lage tarief vennootschapsbelasting naar 19%
- Verhogen overdrachtsbelasting niet-woningen naar 10,4%
- Versneld afbouwen zelfstandigenaftrek
- Verhogen arbeidskorting in tweede en derde knikpunt

Vraag 88

Ten aanzien van de verdieping van het CEP: Betekent de overschrijding van het inkomstenkader dat er cumulatief 7 miljard euro ruimte is voor lastenverlichting of het beperken van lastenstijgingen binnen de kabinetsperiode?

Antwoord

In de periode 2022 tot en met 2025 bedraagt de overschrijding in het inkomstenkader cumulatief 7 mld euro. Bij de Voorjaarsnota 2022 is het inkomstenkader definitief vastgesteld door het kabinet, waarbij het saldo onder aan de streep gelijk is gesteld aan nul. Dat betekent dat het kabinet, behoudens eventuele kadercorrecties, de aanvullende lastenverzwaring van cumulatief 7 mld euro volgens zijn eigen begrotingsregels zou moeten compenseren met even grote lastenverlichtingen.

Dat het inkomstenkader cumulatief met 7 mld euro overschreden wordt, betekent echter niet per definitie dat er ruimte is voor lastenverlichting of het beperken van lastenstijgingen binnen de kabinetsperiode. Het doorvoeren van lastenverlichtingen of het beperken van lastenstijgingen heeft ook gevolgen voor de omvang van het overheidssaldo en de -schuld. Dit is een politieke afweging, waarbij mogelijk ook overschrijding van de Europese begrotingsregels een rol speelt.